

I. FELADATLAP

CSAPAT NEVE: _____	
IRÁNYÍTÓ TANÁR:	
CSAPATTAGOK:	1. _____ 2. _____ 3. _____ 4. _____

BEKÜLDÉSI HATÁRIDŐ:

2015. november 29.

I. FELADATSOR

Fenyves erdők koszorúzta hegyek tövében pihen a Szent Anna tava. Ennek a tónak a helyén réges-régen magas hegy meredt az égnek, s a hegy tetején vár büszkélkedett, ahonnét látni lehetett a csiki meg a háromszéki falvakat. Szemben ezzel a várral egy másik vár kevélykedett, a fojtó ként lehelő Büdös-barlang fölött, de ennek a várnak ma már romladéka sincs meg. Két testvér lakott a két várban, de ezek bizony nem voltak igazi testvérek: szüntelen civakodtak egymással, örökösen versengtek, kinek van több aranya-ezüstje, s abban is megegyeztek, hogy a föld népét lelketlenül sanyargatták, fosztogatták.

Történt egyszer, hogy messze földről egy nagy úr jött látogatóba hatlovas hintón a бүдösi vár urához. Emberi szem nemigen látott még olyan hintót, olyan hat paripát. Színarany volt a hintónak a kereke, a rúdja, a tengelye, s a paripák tüzesebbek voltak a sárkánynál. Bizony a бүдösi vár urának arcát elöntötte a sárga irigység, amikor ezt a hat lovat s a hintót megpillantotta. Még ki sem fogták a lovakat, mindjárt kérni kezdte a vendégét, hogy adja el neki hintóstul, szerszámostul együtt. Ígért érte hat kád aranyat, de a vendég azt mondta: nem eladó.

- Neked adom a torjai birtokomat is - mondta a бүдösi vár ura. De a vendég erre is azt mondta: nem eladó.

"Hiszen várj csak - gondolta magában a бүдösi vár ura -, ha nem adod aranyért meg földért, elnyerem azt én tőled kockajátékon!"

Nagy vendégséget csapott a vendég tiszteletére, összegyűltek a környék urai, szólt a zene, folyt a bor, aztán kockajátékra került a sor. Hát csakugyan a бүдösi vár urára mosolygott a szerencse. Elnyerte a vendégének nemcsak a pénzét, hanem a hat lovat s hintóját is. Amint a vendégek eltakarodtak, első dolga volt, hogy befogassa a hat paripát a nyert hintóba, áthajtasson a testvéréhez. Éppen ott ült a vár pitvarában ez, s szemé-szája elállott a csodálkozástól, amikor a vár udvarára befordult a hatlovas hintó. Még le sem szállt a hintóról a бүдösi vár ura, odakiáltott nagy hetykén az öccsének:

- No, öcsém, vannak-e neked ilyen lovaidd?

- Hát ilyen csakugyan nincs - mondta ez -, de lesz nekem nem ilyen, sokkal különb ennél.

Nagyot kacagott a büdösi vár ura:

- No, azt szeretném látni!

- Bizony, ha szeretnéd, meg is látod, huszonnégy óra sem telik belé!

- Én meg azt mondom, neked adom a váramat, neked adom minden birtokomat, ha különb hat lóval jössz hozzám.

- Hat lóval? - kacagott az öccse. - Nem is hattal, tizenkettővel megyek hozzád!

A büdösi vár ura nem is ment föl az öccséhez a várba, hiszen ő csak azért jött, hogy megmutassa hat lovát, hintáját, bosszantsa az öccsét. Megfordult, s szélnél sebesebben hazahajtatott.

Hej, nagy gond nehezedett az öccs lelkére: hol szerez ő tizenkét lovat, s különbet a bátyja lovainál? Egész nap ezen tűnődött, de bizony hiába, mert belátta, hogy sok-sok idő kell még arra, nem huszonnégy óra, amíg tizenkét paripát összeszerez, különbet a bátyja paripáinál. Gondolt ide, gondolt oda, s egyszerre csak rettenetes gondolat született meg a fejében. Az volt pedig ez a gondolat, hogy várába hozatja a vidék valamennyi szép leányát, s azok közül a tizenkét legszebbiket fogatja a hintó elé, úgy hajtat a bátyja udvarába.

Nosza, küldte szerteszéjjel a jobbágyokat, a cselédeket, s azok, egy nap sem telt belé, elhozták mind a vidék legszebb lányait, ő ezek közül kiválogatta a tizenkét legszebbiket. E között a tizenkét leány közt is a legeslegszebb egy Anna nevű leány volt.

Ó, a szegény leányok! Reszkettek, mint a nyárfalevél, amikor a hintó rúdja mellé állították, rúd mellé fogták őket, aztán felszökött a bakra a vár ura, kieresztette aranycsapós ostorát, megkerengette, s akkorát cserdített, hogy ég-föld megzendült belé, s kiáltott nagyot:

- Gyí, leányok, gyí!

Belekapaszkodtak a rúdba a szerencsétlen teremtések, próbálták húzni a hintót, de meg sem tudták mozdítani. Újra megkerengette ostorát a vár ura, de most nemcsak rittyentett, de rá is csapott Annára, aki legeslegelől állott.

- Gyí, Anna, gyí! - ordított, s másodszor is végigcsapott ostorával, s haj, omlott a vér szegény Anna hátán, s égbe hatott rettenetes jajgatása, sikoltozása.

- Verjen meg az isten! - átkozódott Anna. - Nyíljon meg a föld alattad, te ártatlan leányok megölője!

S hát, hallgassatok ide, abban a pillanatban megfogant az átok! Ég-föld megrendült, villámlott, mennydörgött, recsegetek-ropogtak a fák: meglódult a vár tornya, jobbra-balra ingadozott, hajladozott; süllyedt a föld lejjebb, lejjebb, s egyszerre csak összeomlott a vár, vízbe borult tornyostul, mindenestül. Amikor aztán lecsendesült az ég haragja, ismét kiragyogott a nap: a vár helyén egy nagy tónak csendes vizében tükröződött a képe. S tizenkét hattyú úszkált ebben a tóban, de volt benne egy sárkány is, éppen a tónak a közepén, ahol a víz gomolygott, forgott, csavargott, ott vergődött: ki akart vergődni a forgatagból, hogy megfogja a tizenkét hattyút, de hirtelen elborította a tó vize, eltűnt nyomtalan.

Mondjam, ne mondjam, ha nem mondom, úgymis tudjátok, hogy a kegyetlen várúr volt ez a sárkány. A tizenkét hattyú pedig szép csendesen kiúszott a tó partjára, ottan megrázkódtak, ismét leányokká lettek, közülük tizenegy mindjárt visszament a falujába, Anna azonban ott maradt. A tó partján kápolnát építtetett Anna, ebben a kápolnában élte le életét csendes imádkozásban a szent életű leány. Híre ment ennek, s messze földről zarándokoltak a kápolnához. S még életében szentnek nevezte Annát a nép, s őróla nevezték el a tavat is Szent Anna-tónak.

(Benedek Elek gyűjtése: Szent Anna tava)

1. Mit gondoltok: léteznek-e modern mondák, vagy ez egy mára már letűnt műfaj? Érveljetek egy bekezdésnyi terjedelemben (450-500 karakter). **3 pont**
2. Tudjuk azt, hogy a színek szimboliztikájában a sárga pozitív értelmet kap: a reményt, a fényességet, a bőséget stb. jelképezi. Az európai kultúrában a „sárga irigység” negatív jelképpé válik.
 - a. Mit gondoltok milyen biológiai vonatkozással magyarázható a „sárga irigység” negatív jelentése? **1 pont**
 - b. Keressetek még négy olyan szólást / mondást / közmondást, amelyekben biológiai vonatkozások lelhetők fel! Magyarázzátok meg a jelentésüket! **4 pont**

3.

a. A *monda* szavunk a *mond* szótöböl keletkezett. Gyűjtsetek minél több olyan szót, amely szintén a *mond* töből származik. **0,1 pont / szó**

b. Írjatok minél hosszabb értelmes mondatot kizárólag a *mond* töből származó szavak felhasználásával. **0,1 pont / szó**

4.

a. Találjátok meg a betűhálóban elrejtett 10 magyar mondanak a címét. A címek nyolc irányban futhatnak, és nem tartalmaznak szóközőket! **5 pont**

A	C	S	O	D	A	S	Z	A	R	V	A	S	T	K
B	J	E	G	Y	I	M	O	L	X	Á	P	U	S	O
O	H	Á	L	M	O	S	V	E	Z	É	R	V	D	R
Z	K	O	D	J	A	Ő	B	C	S	E	M	E	Z	O
U	L	I	K	N	F	É	T	N	O	Ú	M	Ő	D	N
N	T	I	D	N	O	T	O	B	M	E	Ü	S	Z	A
O	L	T	Á	S	N	M	É	Z	S	Á	J	C	C	É
T	O	K	I	C	T	Ű	Ó	E	Y	R	O	K	C	S
É	S	H	A	T	O	L	Á	L	R	U	H	Á	S	K
B	É	L	E	H	E	L	K	Ü	R	T	J	E	B	A
L	S	U	V	M	M	D	W	Í	Q	É	P	É	G	R
O	O	D	U	A	J	T	I	F	U	P	H	Á	S	D
X	R	V	Á	R	B	I	K	A	R	O	K	E	T	Y
M	A	A	V	I	G	O	L	M	Á	N	Y	E	F	U
Á	M	R	I	T	A	H	A	D	A	K	Ú	T	J	A

b. SZÓBELI ILLUSZTRÁCIÓK. A fenti címek közül válogatva, találjátok meg az illusztrációnak megfelelő mondat, majd indokoljátok egy mondatban a választásotokat. **5 pont**

- Civakodó lányok.
 - Egy sírgödörben lóháton ülő vezér, aki feleségét tartja karjaiban.
 - Két ifjú lovas egy-egy fiatal lányt emel a nyeregbe a réten táncoló szép lányok köréből.
 - Hét férfi nagy érdeklődéssel nézi a füvet, földet és egy kulacsban vizet, amit egy fiatal vitéz mutat nekik.
 - Egy trónteremben két magyar vezér áll hátrakötött kézzel egy idegen császár színe előtt.
 - Egy alacsony termetű vitéz egy buzogánnyal hatalmas lyukat vág egy kapun.
 - A sötét égből egy fényes ösvényen lovasok sora ereszkedik alá egy csatatérre.
 - Egy alvó nő, fölötte egy nagy, kiterjesztett szárnyú madárral.
 - Hatalmas embersereg vándorol élükön egy idős meg egy fiatal vezérrel, akik mögött hét újabb vezér sorakozik.
 - Egy idős király, egyik oldalán egy gyermek, másik oldalán egy férfi.
5. Miért nem hordanak napjainkban színarany ékszereket? Válaszotokat indokoljátok egy mondatban. **2 pont**
6. *"Hiszen várj csak - gondolta magában a büdösi vár ura -, ha nem adod aranyért meg földért, elnyerem azt én tőled kockajátékon!"* Milyen múltbéli összefüggés létezik a kockajáték és az arany között? **3 pont**
7. *„...éppen a tónak a közepén, ahol a víz gomolygott, forgott, csavargott, ott vergődött: ki akart vergődni a forgatagból, hogy megfogja a tizenkét hattyút”.* Amennyiben nem

vízörvényről, hanem légörvényről lett volna szó, elkapta volna-e a sárkány a tizenkét hattyút? Válaszotokat indokoljátok tudományosan! **4 pont**

8. Keressetek egy a lakóterületekhez közel álló kevésbé ismert várat, várromot vagy erődítményt. Látogassátok meg, és készítsetek szórólapot bemutatva mint turisztikai célpontot, kitérve az alábbi kérdésekre: **5 pont**
- Miért lenne érdemes megnézni?
 - Ismert-e a története/történelme?
 - Mi a vonzóereje, érdekessége?
 - Hogyan lehet oda eljutni?
9. A büdösi vár ura szerette volna mindenképpen fenéig üríteni a győzelem kelyhét, ezért futárral meghívót küldött öccsének, amelyben vacsorára hívja magához. Készítsétek el a meghívót, és a kor hagyományainak megfelelően pecsételjétek le, majd küldjétek be postán. **5 pont**
10. Milyen fenyők fordulhatnak elő a Szent Anna tavat koszorúzó erdőkbe? Nevezzetek meg legalább négyet magyarul és latinul! **1 pont**

II. FELADATSOR

Volt egyszer egy szegény asszony. Volt három szép fia, szorgalmas, derék legények; de hiába igyekeztek, hiába dolgoztak látástól vakulásig, szegények maradtak, mint a templom egere. Bánkódott, búsult a szegény asszony, egyre csak sóhajtozott, bár jobb napokat látnának a fiai. Egyszer aztán elébe állt a legidősebb fiú:

- Édesanyám, mossa ki az ingem patyolatfehérre, foltozza meg a nadrágomat, széles a világ, megyek szerencsét próbálni.

A szegény asszony patyolatfehérre mosta a legény fia ingét, foltot vetett a nadrágjára, a tarisznájába meg beletett három hamuban sült pogácsát, azzal indult is a legény szerencsét próbálni.

Ment, mendegélt, míg egy szépséges kerthez nem ért. Szeme-szája elállt a csodálkozástól, ilyen szép kertet emberfia nem látott még! Volt abban a kertben csengő barack, mosolygó alma, aranydió, aztán se szeri, se száma, annyiféle szép virág. A rácsos ajtaja meg nyitva volt, mintha vendéget várnának oda. Gondolt egyet a mi legényünk, belépett a kertbe. Ahogy jobban körülnézett, látja ám, hogy az egyik rózsafa tövében gyönyörű szép királykisasszony üldögél.

- Adjon isten, királykisasszony! - köszönt a legény tisztességtudóan.

- Fogadjisten, vándorlegény! Ha már eljöttél a kertembe, mondd meg nekem, mi a legszebb itt, miben telik szemednek legnagyobb gyönyörűsége - kérdezte a királykisasszony.

- Szép az aranydió, a mosolygó alma, a csengő barack, de legszebbek mégis a virágok - mondta a legény.

Hej, megharagudott a királykisasszony, s azon nyomban sötét tömlöcbe vettette a vándorlegényt. Odahaza hiába várta az édesanyja meg a két testvéröccse. Ekkor aztán a középső fiú indult el szerencsét próbálni. A középső fiú is ment, mendegélt, míg a szépséges kerthez nem ért. Ő is belépett a rácsos kapun; ő is meglátta a rózsafa tövében üldögélő királykisasszonyt, ő is köszöntötte:

- Adjon isten, királykisasszony!

- Fogadjisten, vándorlegény! Ha már eljöttél a kertembe, mondd meg nekem, mi a legszebb itt, miben telik a szívednek legnagyobb gyönyörűsége?

- Szépek az illatos virágok, a mosolygó alma, a csengő barack, de legszebb mégis az aranydió! - mondta a középső fiú.

Megint csak megharagudott a királykisasszony, s azon nyomban sötét tömlöcbe vettette a vándorlegényt. Odahaza hiába várta az édesanyja meg a kisebbik testvéröccse.

Ekkor aztán a legkisebbik fiú indult el szerencsét próbálni. Ment, mendegélt, míg a szépséges kerthez nem ért. Ő is belépett a rácsos kapun, ő is meglátta a rózsafa tövében üldögélő királykisasszonyt, ő is köszöntötte:

- Adjon isten, királykisasszony!

- Fogadjisten, vándorlegény! Ha már eljöttél a kertembe, mondd meg nekem, mi a legszebb itt, miben telik szívednek legnagyobb gyönyörűsége.

- Királykisasszony, szebb vagy te minden virágnál, aranydiónál, mosolygó almánál, csengő baracknál!

A királylány meg azon nyomban a legény nyakába borult.

- Ásó, kapa, nagyharang válasszon el minket! Mától kezdve az én édes uram vagy! - mondta a királykisasszony.

Hét országra szóló lakodalmat csaptak, aranyos-gyémántos hintó ment a szegény asszonyért, a tömlöcből a szépséges kertbe vezették a legkisebb fiú két testvérbátyját, hadd teljék szívük öröme a virágokban, aranydióban.

Azóta is boldogan élnek, ha meg nem haltak.

(A királykisasszony és a kertje, német népmese)

1. Manapság egyre többen érvelnek amellett, hogy a magyar népmesék nem gyerekeknek valók, mivel szókincsük elavult, egyes szereplői túlságosan ijesztőek, valamint túl sok bennük az agresszivitás. Írjatok egy érvelő szöveget a népmesék védelmében, kiemelve pozitív hatásukat a gyerekek fejlődésében (800-1000 karakter). **6 pont**
2. Keressetek hasonlóságokat és különbségeket a fenti német népmese és a magyar népmesék között. Az alábbi táblázatot egészítsétek ki egy-egy magyar népmese címével, amelyben megtalálható a kért mesei elem, valamint a két mese közötti egy különbséggel, megadva a forrást: *szerző, cím, kiadó, évszám* vagy *internet cím*. Figyelem: egy mese címe csak egyszer fordulhat elő a táblázatban! **9 pont**

KÖZÖS ELEM	MESE CÍME	KÜLÖNBSÉG	FORRÁS
Szegény asszony			
Három fivér			
Hamuban sült			

pogácsa			
Szépséges/gyönyörű kert			
Csengő barack			
Aranyos-gyémántos hintó			

3. KI VAGYOK? Azonosítsátok a következő magyar népmesei figurákat. **3 pont**

- a. Nem vagyok már mai gyermek, koromat jelzi tekintélyes fehér arcszörzetem is, mely gyakran akadályoz a járásban. Bár mindenem megvan, szívem mégis gyakran szomorítja egy aprócska hiány, ami a legtöbbet jelentene számomra. Utódaim szeretteivel mindent testvériesen megosztok.
- b. Az emberek barátságatlanok tartanak, pedig nincs házigazda, aki nálam melegebben várná vendégeit. Többnyire őrző-védő szolgálatra alkalmaznak, amiért nem jár túl nagy bér, még szerencse, hogy gázzámlára nem kell költenem. Hét nyelven is el tudnám mondani egyszerre, hogy kedvenc színem a zöld.
- c. Bár első látásra nem vagyok versenyképes, kicsi gazdám kedvéért igazi pegazussá válok. A gondolat meg a villám hozzám képest lassú csiga, és ráadásul környezetvédő üzemanyagot használok. Senkit sem teszek lapátra, kivéve a parazsat.
- d. Többen élünk egy igencsak jómódú alomban, és rendre mindenki kipróbálja a szerencséjét. Persze, utolsókból lesznek az elsők, és, csavaros eszemnek meg jó szívemnek hála, végül mindig én vezetem oltárhoz a szomszéd állam örökösét.
- e. Becsületes XXL-es házasemberként élek icipici asszonykámmal, de mindig akad egy emberizink, aki behatol a magánterületemre, és megpróbálja elcsábítani a feleségem. Szerencsére, messziről kiszagolom a betolakodót, és három lépéssel otthon is termék, hogy rajtakapjam a bajkeverőt.
- f. Én vagyok az udvar legnagyobb becsben tartott kincse, és bár sokan magukénak szeretnék, a király nem szívesen válik meg tőlem. Kicsit unalmas az életem, hiszen egész nap az ablakban könyökölök, és az utánam sóvárgók hosszú sorát szemlélem. Végül mindig akad egy, aki furfangos módon elnyer az apámtól, aminek örömére nagy bulit csapunk.

- 4.
- a. Soroljatok fel legalább tíz ismert kerttípust! **1 pont**
 - b. Véleményetek szerint miben hasonlíthat egy Feng shui kert és a mesében említett kert? Írjátok legalább öt hasonlóságot **2,5 pont**
 - c. Napjainkban mihez kapcsolódik az „aranydió”? **0,5 pont**
5. Mi a szerepe a hamuban sült pogácsa receptjében sok helyen fellelhető szódabikarbónának a nevezetes „útravaló” elkészülésében? Írjátok fel a lejátszódó kémiai reakciót is! **2 pont**
- 6.
- a. Milyen biológiai fontossággal bírnak a „szép virág”-ok? **1 pont**
 - b. A virágok mely alkotóiban fordulhatnak elő az illatanyagok? **2 pont**
 - c. Nevezetek meg három vegyi anyagot/anyagtípust, melyek gyakori alkotói a virágillatnak! **1,5 pont**
 - d. Kik használták fel legelőször a virág illóanyagait parfümök készítésére? **0,5 pont**
 - e. Vonjatok ki néhány milliliter illóolajat a környezetekben fellelhető növényekből. Rögzítsétek a magyarázatokkal ellátott munkamenetet egy maximum két perces kisvideó formájában, majd csatoljátok az általatok „eladásra gyártott termék” a postai küldeményhez! A kisvideót töltsétek fel a youtubra, válaszként pedig másoljátok be a linket a feladatlapba. **7 pont**
7. Számos településen élnek még napjainkban is évszázados magyar lakodalmi szokások. Nevezetek meg egy általatok is ismert helységet a vidékekről, és ismertessétek az ott megőrzött lakodalmas hagyományt legtovább 500 karakter terjedelemben. **4 pont**
8. Írjátok mesét a következő végződéssel: ..., és bizony nem bánta meg, hogy hazatért. Adjatok címet a mesének, és ne felejtsetek el legalább három népmesei elemet

felhasználni (terjedelem: 2000-2500 karakter). **A mese beküldési határideje NOVEMBER 6. (a teljes feladatlaptól eltérően)! A legjobb mesék egy külön válogatásban kiadásra kerülnek.** **10 pont**

A feladatok megoldásait minden csapat saját adatlapjára kell feltöltsse a <http://bod.comunitas.ro> címre. Amennyiben a rendszer ezt valamilyen okból kifolyólag nem engedélyezné, emailben kérjük csatolni a magyaroktatas@magyaroktatas.ro címre.

A kreatív feladatokhoz tartozó megoldásokat (I. Feladatsor 8 és 9 pontját, II. Feladatsor 6 pontjának e. sorát, és 8 pontját) a következő címre kell postázni: **Fundația Comunitas, 400489 Cluj-Napoca, str. Republicii nr. 60.** (A borítékra kérjük ráírni: BÖD – Országos szintű vetélkedő középiskolások számára, valamint a csapat nevét)

FORMAI KÖVETELMÉNYEK¹ BETARTÁSA

10 pont

¹ A megoldások első oldala a feladatlap első, a megjelölt adatokkal kitöltött oldala. Kérjük, a megoldásokat az egyes feladatsorokban megadott szövegrészeket, valamint a feladatok szövege *nélkül*, a megadott sorrendet megőrizve küldjék be (ez utóbbi kérés nem vonatkozik az olyan feladatok megoldásaira, melyeket külön lapra kell elkészíteni). A szövegformázásra vonatkozó követelmények a következők: **betűtípus** Times New Roman, **betűméret** 12 pt, **igazítás** sorkizárt, **behúzás típusa** első sor, **értéke** 1,25 cm.